

no escassegen a Ribagorça), p. ex. la *sia de Cascaula(r)*

És era avall entrem ja en domini de llengua castellana, coincidint perfectament, per allà, amb el territori on *c* i *s*-no s'han confós mai. Ja a Seira, preguntant per avencs: «aquí decimos *thias*, y sí hay muchas pero no tienen nombre»; dalt de la serra, a Barbaruens, igual; i a l'Est del Pico de Llosa, un gran contrafort on n'hi ha uns quants, en diuen *O Sarráu las thias*, o *das thias* 'serrat dels avencs'. Avançant a l'Oest per l'Alt Aragó, en els massissos d'Aínsa i de la Peña Montañesa, 'avenc' és conegut amb el nom llatí-romànic de *infra*, també Cinca amunt, on ja no hi ha tants avencs; a la Vall de Gistau, a San Juan no n'hi ha ni li sabien nom, però pronunciant jo *sia* amb aire interrogatiu, corregiren «qué decir una *thia*» «pero es pa poné granos» (1965).

Més a l'Oest ja no tunc nota d'un ús oral del mot. Fins aquí tot pot ser encara forma autòctona, car en aquesta zona de transició no sols es troben casos de vocalisme molt català però genuïnament local (a Gistau, p. ex., encara diuen *peu* en lloc del cast. *pie*), sinó també algun cas concret de reducció de *ie* a *i* 1 Del nostre mot es troben, però, dades escrites i ja antigues, en altres parts d'Aragó, i allà, si hi ha *i*, el fa suspecte de ser un manlleu del català, o mera propagació geogràfica del mot. Hi degué haver de tot: *cia* «silo» en els diccionaris aragonesos de Peralta (1836), Boraó i DACadEsp.; i *ciya* amb *-r*-ha de ser manlleu del català, però ja és antic, i l'usaren escriptors aragonesos, en el sentit de 'calabós per a esclaus': en Manero (1644) i ja en la traducció de Boccaccio, per encarrec de Hurus (1494), *De las Ilustres Mujeres*; en fi el *DAut* el defineix «cavidad subterránea para guardar trigo y aprisionar esclavos», també aragonès i exemplificat en Juan Ag. de Funes (1826); cf. encara «*ciya* calabozo» recollit com «argot provincial» per Boraó i Besses.

Tanmateix també va existir amb caràcter ben autòcton, en territori aragonès, i en un dels documents més arcaics del mot, escrit a Montsó entre 1136 i 1150, «*duabus zéis*» 'en dues sitges' (*Est E Med. Cor de Ar.* v, 589), on tenim clarament la *c* i la *é* originàries conservades, i la reducció normal de *eps* a *eis*, detalls tots que comproven la forma *cĒIA* de l'ètimon. I havent existit des de tan antic a l'Alt Aragó, i amb tanta extensió, en els seus diversos significats, d'altra banda no essent estrany al domini occità, hem de preguntar-nos si no n'hi hagué avançades més a l'Oest (menys vividores, com les occitanes), en particular en basc.

Justament allà trobem un mot *ziga* o *ziega* amb el significat de «mazmorra, calabozo», que tenim ben representat en català, i tant en fonts aragoneses: segons Azkue aquella és la forma de Guipúscoa (en dos pobles, i en un, *ziega* «esclavitud») mentre que *ziega* és de Biscaia i Alta Navarra, i totes dues avalades per escriptors ja no recents (S. XVIII) i de llenguatge pur i idiomàtic: *ziga* en el guipuscoà Iztueta i *ziega* en Uriarte i Lizarraga d'Elkano. No essent rar que en bc. s'introdueixi entre vocals una *-g-* epentètica (àdhuc es podria pensar en *-r- > g*), *ziga* pot resultar de la forma romànica *cia*; *ziega* vindria de l'etimològic *cĒIa*?,

de l'addició d'un sufix *-ga* o *-ega*? (és sabut el paper considerable d'això en basc): deixem-ho en mans dels bascòlegs. També es pot plantejar una possibilitat, ja més incerta pel costat semàntic.

Un curiós mot *zeta*, amb el sentit de 'mercat', ha intrigat molt els especialistes del basc, perquè encara que és un sol text, està garantit per un de tan important com els *Refranes y Sentencias* biscaïns de 1596, una de les fonts més antigues de la llengua escrita, i alhora ben garantida i transmissora d'una varietat de basc molt aberrant i conservadora. No interessa gaire el que en diu Hubschmid (*Rev Int d'Onom* VII, 25-26) poc coneixedor del basc; però ens interessa la referència que en fa Mitxelena (*Fon. Hl. Vca*, 176) en advertir que aquí la *-a* no pot ser article, ans suposa un antic mot en *-JA* (pron. *ɣ* o qui sap si *g*, això no es decideix). No fóra inconcebible que des de la idea de 'graner', 'sitja de gra', s'hagués passat a 'mercat de gra, queviures etc.'; tampoc gaire convincent, val a dir-ho; tanmateix no és una possibilitat desdenyable, sobretot tenint en compte que no hi està mal documentat, perquè hi apareix en tres refranys diferents (33, 82, 253).

En canvi podem descartar, crec, una altra assonància basca. *Cua* està documentat com a nom de tres personatges de l'antiga Navarra: Garsia *Cua* a. 1219, Martin Sanç de *Çiya* el 1289, i ja un *çauin* ['senyor'] Garcia *Cuaco* l'any 1150 (on *-eo* és l'equivalent basc del de *Çiya* de 1289); veg. Mitxelena, *Fo Lt Vasc* I, 39. Ara bé aquesta *de*, com a indicatiu que és d'un NL, ens podria induir a veure-hi l'equivalent d'un *ciya/sitja* català; però hi ha un mot o mots bascos genuïns que en donen explicació: *zi* (var. *izi*, *zibi*), és, per una banda, 'jonc', per altra 'punta', «estímul», «cola de vestidura», per altra 'gla': qualsevol dels tres dóna una base més òbvia per a un NL o nom propi en general.

En fi uns importants topònims del territori luso-lleonès realment podrien ser una relíquia isolada del nostre tipus *CEIA*. El riu *Cea*, que baixa, tant encaixonat, d'una vall al NE. de Lleó cap a Sahagun, seria resultat fonètic normal d'aquella base car ens consta que fou *Zeta* des de l'alta E. Mj.: «in veegua de *Zeta* --- supra ripam ipsius fluminis» a. 919, escrit *Cegia* c. 980, *Zeiga* el 1047, *Ceya* encara el 1233 (diverses vegades en un doc. p. p. Staaff, *Dial Léon*, 13.3ss.), i veg.-ne més dades encara en MzPi. (*Orig Esp.*, 28, 54, 84, 269). La vila de *Ceia*, cap d'un concelho, en una fonda vall de la Serra da Estrela (uns 70 km. ENE. de Coïmbra). En fi qui sap si el riu *Narcea*, també molt encaixonat, a l'O. d'Astúries, podria contenir el mateix mot, tenint en compte el grup basc format per *nar* «espino», «narría»/larre «pastizal»/el larr «arroyo» de què vaig donar tantes proves en *Fo Lt Vasc* XIII, 311-319. Si està assegurat un ast. *acea* «aceña, cauce de molino» recollit per Rato, no ho sé, ni si hi té res a veure.

Ja en la nota de 1946 en la *Fs Jud* (= *Top Hesp*), cridava l'atenció sobre el parentiu amb un mot sard antiquíssim, que llavors vaig donar com a possible i després el vaig anar veient més i més segur. El bàsic i honest dicc de Porru definia *kea* «vallata tra uno o due poggi», «planura intra una o duas costeras de